

Fig. 1. Erindlev. Ydre, set fra syd.

Aa. RI. 1950

ERINDLEV KIRKE

FUGLSE HERRED

Kirken siges i katolsk tid at have været viet til *S. Nikolai*¹. Efter reformationen tilhørte den kronen², indtil den 1699 blev tilskødet amtmand, greve Flemming Holck (sml. *†kiste* s. 701) til Lungholm³, med hvilken gård den erhvervedes af grev Christian Ditlev Reventlow og 1729 blev lagt under det af ham da oprettede grevskab Christiansborg, det senere Christianssæde⁴. Med Lungholm blev kirken i 1784 atter skilt fra grevskabet⁵ og indlemmet i det 1803 oprettede stamhus, fra 1819 baroni, Sønderkarle⁶, hvorunder den forblev⁷, til den overgik til selveje 1. januar 1924.

I 1707 indberettede den daværende sognepræst, at »Kirken fra alders tid har været kaldet *S. Nikolai kirke*, fordi søfarende, hvis kurs falder fra Østersøen og vesterpå, i hedningskabets tid have indsat den afguds *S. Nikolai træbillede* i kirken, hvilken de tilbade om vejr og vind, og den er den første, som ses på den søndre kant i Laaland«¹.

Kirken ligger midt i den blomstrende landsby på en bakke, der falder til alle sider. Den meget store kirkegård har sine sidste udvidelser mod syd og vest. Den er på alle sider hegnet af kampestensdiger; en stor sten, der som

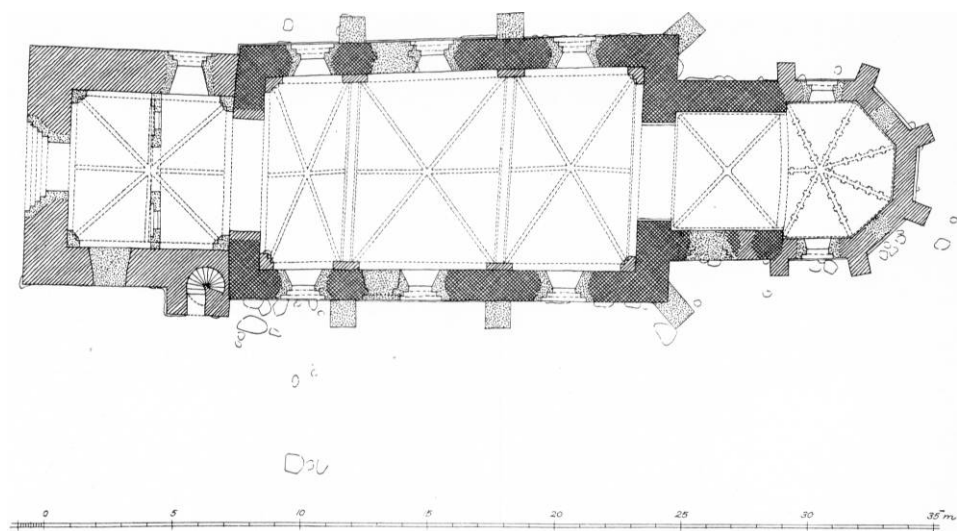

Fig. 2. Erindlev. Plan. 1:300. Målt af Grethe Kølle 1948.

5. maj-monument er opstillet i vejkrydset nord for kirken, er taget i det vestre dige. Mod syd og nord findes store korelåger. 1586 omtales »en laage sønden og en port med sin behøring norden paa kirkegaarden« samt to *†kirkeriste*⁸. 1873 blev der foretaget en betydelig opfyldning omkring tårnet.

Kirken består af romansk skib og kor med gotisk østforlængelse samt tårn fra reformationstiden. På sydsiden har ligget et antagelig gotisk våbenhus, der blev nedrevet 1619 og erstattet med et bindingsværksvåbenhus på nordsiden. På kirkegården har ligget en middelalderlig, tømret klokkestabel.

Den romanske kirke har et meget anseligt skib, der måler 14,8 m indvendig eller 50 romerfod, mens bredden er det halve. Murene, der er opført af kamp og kridtsten, er 4 romerfod tykke. Af det romanske kor er antagelig kun ca. halvdelen bevaret; det har en indvendig bredde af 16 romerfod. Såvel kor som skib har fremspringende sokkel; på skibet er under den moderne, dækkende stænkpuds fundet 50 cm høje sokkelkvadre af granit med en tovsnoning over et hulled i kanten; en sokkelsten er sekundært anvendt indvendig i vestsiden af tårnets mellemstokværk. Samme sted er indmuret en granitkvader, 45 x 25 cm, med et relief bestående af en lilje og et kors i forlængelse af hinanden; korsarmene har svagt markeret hammerform. Af romanske detaljer spores i koret kun et tilmuret vindue i hver side, indvendig bredde 75—80 cm. Kun de vestre false er bevaret, idet vinduerne sidder helt mod øst i det romanske murværk. Der har ikke været vinduer i kormurene vest for dem, og koret må derfor oprindeligt have været næsten lige så langt som det er nu. Skibets romanske døre er ganske enkelt formede med false og rundbuer. En afhugning har vist sydportalens yderside som en 152 cm bred åbning sat af

Fig. 3. Erindlev. Sydfaçaden for restaureringen. 1:300. Vistnok målt af Ove Petersen 1872.

små granitkvadre med en fals 20 cm inde. Buen er bygget af kridtkvadre med buetoppen ca. 3 m over nuværende terræn.

I *det indre* ses af romanske detaljer kun den runde korbue, hvis kragbånd er af kridt og har alfaset underkant; vangerne har fremspringende sokkel.

Ændringer og tilføjelser. I gotisk tid er korgavlen (og absis?) nedrevet, og koret er blevet forlænget med en lidt bredere bygning, hvis plan danner de fem sider af en ottekant. Korforlængelsen er udført i røde munkesten på en sokkel bestående af to skråkanter under en vulst. Den har oprindelige, udvendige støttepiller muret i to afsæt og foroven tidligere afdækket i forlængelse af valmtaget. Skråfagene har haft spidsbuede, falsede vinduer, i ostfaget har siddet en lille cirkelglug. I korets romanske sydmur er antagelig samtidigt indhugget en senere atter tilmuret præstedør i mangefalset, spidsbuet spejl. I koret er vistnok samtidig med udvidelsen indbygget to fag kuplede hvælv, hvis halvtstens ribber løber ned på profilerede konsoller. Gjordbuen er rundbuet, hvælvene har kvartstens vægbuer. Polygonhvælvet har mange tværsten i ribberne, det vestre korfag har topkvadrat med spidserne i ribberne. Over hvælvingerne er hele korets overmur af munkesten i middelalderligt forbandt. I skibet er indbygget tre seksdelte hvælv med falsede hjørnepiller med skråt

vederlagsbånd og rektangulære midtpiller med pudset(?) kapitælbånd. Det vestre hvælv er af hensyn til de romanske døre gjort væsentlig mindre end de andre. Den østligste kappe har en fals mod vægbuen. Skibets langmure har en murkrone af munkestensmurværk, hvori der sidder 18x20 cm bjælkehuller i 20 cm dybde og med ca. 120 cm afstand. Det underliggende kampestensmurværk er pudset indtil underkant af bjælkehullerne. I hullerne sidder endnu enkelte bjælkeender på plads; de har en lodret, gennemgående nagle 4 cm fra muren.

†*Våbenhuse*. Udfor den vestligste del af skibets sydside ses i jordoverfladen en del store kampesten. Det må være fundament for det våbenhus, der 1586 omtales som bygfældigt⁸, og som Mogens Gøye 1619 nedrev og erstattede med et nyt på nordsiden⁹. Det nordre våbenhus ses på Ove Petersens opmåling som en lille bindingsværksbygning med sadeltag, dør i gavlen og et firkantet vindue i vestsiden. Det har sikkert haft teglstenstag, idet muremesteren 1694—95 omlagde taget (rgsk.). 1873 blev våbenhuset revet ned og erstattet af den nyindrettede forhal i tårnet.

†*Sakristi*. 1586 omtales en murreparation på sakristiet⁸. Denne bygning kendes ellers ikke, og muligvis tænkes der blot på koret eller en del af dette.

†*Klokketabel*. 1586 omtales, at et klokketårn af træ på kirkegården var »moxen forfaldet«⁸. 1598 kunne den skønne klokke ikke ringes uden stor fare, da ringeren ofte fik tagsten i hovedet¹⁰. 1602 foreslog provsten, at klokken ophængtes interimistisk i det nye, murede vesttårn¹¹, der ganske vist var ufuldført, og klokkestabelen er vel derefter nedrevet.

Tårnet er påbegyndt o. 1530¹⁰; men opførelsen gik i stå, da man var nået til 12 alens højde⁸. 1594 påbød provsten værgerne at hjælpe til det murede tårns opbyggelse, og da Mogens Gøye havde lovet 18000 mursten, hvormed det næsten kunne gøres færdigt, havde man det bedste håb¹². 1597 lovede sognefolket 100 dir. til formålet¹³, men endnu 1602 var arbejdet ikke kommet igang¹¹. 1607 blev der støbt to nye klokker til kirken (s. 698), og tårnet må da antages at have været færdigt.

Tårnet er bygget i næsten samme bredde som skibet af røde munkesten i munkeforbandt på kampestenssyld. Af oprindelige muråbninger i understokværket kendes kun et mangefalset, fladbuget eller kurvehanksbuget vindue mod vest, som senere er ødelagt af den moderne portal. Tårnrummet åbner sig ind mod skibet med en stor bue og havde oprindeligt intet hvælv. I senere tid var den vestre del fraskilt og indrettet til gravkapel for familien Bertouch-Lehn. Udvendig på tårnets sydside førte en høj stentrappe op til en firkantet dobbeltdør, der var kapellets eneste indgang. Det samtidige trappehus på sydsiden har fladbuget dør i spidsbuget spejl. Tårntrappen har loft af lige, stigende stik. Oprindeligt havde trappehuset simpelt pulttag. Mellemstokværket

og resten af tårnet er eftermiddelalderligt og muret i krydsskifte. Mellemstokværket har en lille, fladbuet glug mod vest, klokkestokværket to fladbuede glamhuller til hver side. Gesimsen består af to udkragninger. Gavltrekanterne var tidligere glatte med en cirkelglug i midten og en lille, fladbuet lem helt i toppen. Der var 17 små trappekamme med fløjstænger på toptinderne. I 1803 var gavlene skrøbelige, og man omgikkes med planer om at tage dem ned og opsætte et pyramidespir (syn).

Kirken havde i tidens løb fået store, kurvehanksbuede trævinduer, men ellers synes man at have været tilbageholdende med reparationerne, og en større istandsættelse har sikkert været påkrævet, da Ove Petersen i 1872 udarbejdede sit restaureringsforslag, hvorved korets støttepiller blev skalmurede, og der ved skibet opførtes tilsvarende piller, alle udstyrede med gavle og blændinger. Alle kirkens gavle blev fantastisk udstyrede med blændinger og kamme, og i kirken indbyggedes store, spidsbuede vinduer. Sikker for at skjule de mange udlapninger i murværket blev hele kirkens ydre dækket af grå stænkpuds, heldigvis dog uden at man fjernede gamle kalklag eller huggede fugerne ud, så den hæslige beklædning vil uden større vanskelighed atter kunne fjernes. Gravkapellet i tårnrummet blev nedlagt; der blev, samtidig med en betydelig opfyldning omkring tårnet, bygget en trappe ved tårnets vestside op til en stor portal, der fører ind til tårnrummet, som blev overdækket med en otte-delt hvælving af små, gule sten. Gulvet i kirken, der i tidens løb er hævet ca. 50 cm, består af grå og gule fliser og gule mursten, i tårnet af gule mursten. Kirkens vægge og hvælv blev glatpudsede. Alle tage er hængt med vingetegl.

Tagværket over koret er omsat, men med anvendelse af gamle, nedhængende spærstivere, som spærfoden er tappet igennem. Skibets tagværk er velbevaret gotisk eg med dobbelt murlægte og spærfod, der er tappet gennem nedhængende spærstiver, lange kryds, der er bladet på siden af spærstiver og spærsko, og dobbelte hanebånd. De seks vestre fag har bladene på vestsiden og er i nord nummereret med huller begyndende fra øst. De øvrige fag har bladene på østsiden og er i syd nummereret med huljærnsstreger.

INVENTAR

Alterbordets for- og bagside består af egetræspaneler, hver med tre rektangulære fyldinger i profilerede rammestykker fra 1700'rne. Endestykkerne i nord og syd er glatte, af fyrretræ.

†*Sidealtre*, nævnt 1564, da provsten befalede, at de tomme altre skulle nedrives og billederne fjernes¹⁴.

Altartavlen er et maleri af Kristus og synderinden, signeret A. Dorph 1874, i bred nygotisk træramme.

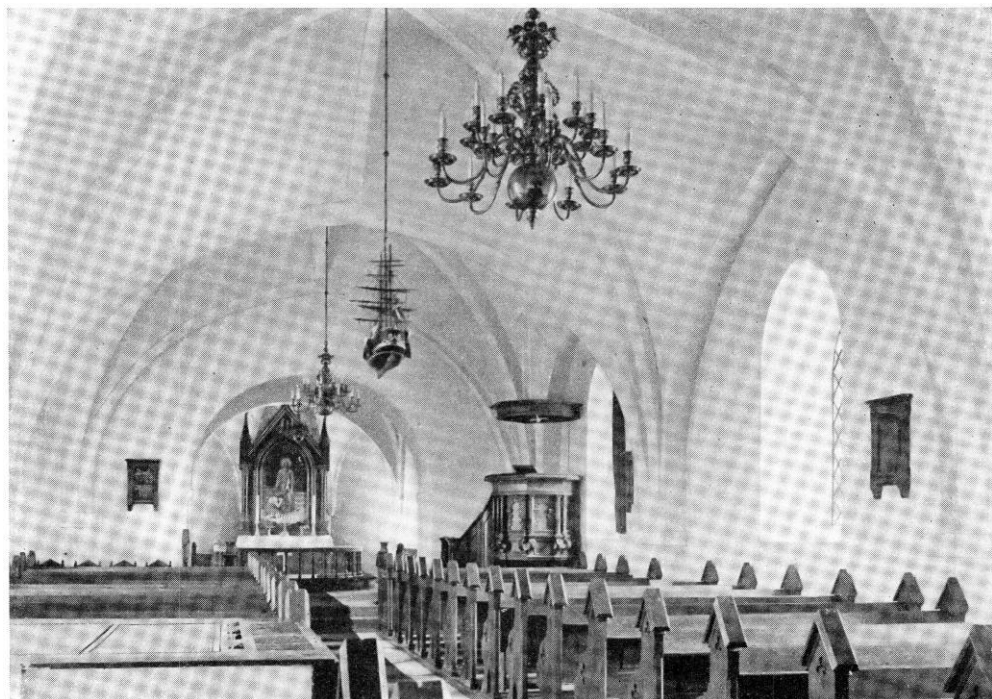

Fig. 4. Erindlev. Indre, set mod øst.

G. K. K. 1950

**Altertavle* af katekismustype (sml. Torslunde s. 682). Tavlen, som nu er stærkt medtaget, synes at have været en af de største og rigeste i sin art (størstykkets højde ca. 250 cm). De to midterste felter er forsvundne og rammenstykkernes pilastre bortsavede for at give plads til et $\dagger$ maleri. Sidefagene har arkader i begge rækker, og yderst er der både frie storsøjler og halvsøjler med skedebblade samt vinger med akantus endende i fuglehalse. Til tavlen hører en ødelagt baldakin. Gråmalet med empire-akantus i felterne. Altertavlen har tidligere båret årstallet 1591¹⁵ og Mogens Gøyes fædrene og mødrene våben (Gøye og Walkendorff) samt hans valgsprog: »Ich lebe oder sterbe bin ich des Herren« (»hvad enten jeg lever eller dør, hører jeg Herren til«). Endvidere skal der på tavlen have stået to latinske disticha: »In Domino æterno spes semper firma manebit, res aliæ valeant ! hic mihi currus erit« (»mit håb skal altid være urokkeligt hos Gud, lad alt andet fare ! det skal være mit livsmål«), og »Qvid mihi mors aliud qvam æternæ janua vitæ, ærumnæ finis, lætitiæq(ve) salus?« (»hvad er døden for mig andet end døren til det evige liv, lidelsens ophør og frelsen i lyksalighed?«)¹⁶. Altertavlen stod i mange år på Lungholm, men opbevares nu i stiftsmuseet.

Altersølv. Kalk med Københavns bymærke 1737, 25 cm høj. Sekstunget fod med bred fodplade og platte over vulst. Rundt skaft med indknebnede, profilerede

led og midtdelt knop med seks bukler. Stort, indvendig forgyldt bæger. På fodpladen graveret med skriveskrift: »Foræret til Eringeløf Kircke af Peder Simonsen Alrøe og Johanne Dorothea Rosenfeld d. 29. Februarii 1736«; under foden mestermærke for Ole Flores Wilcken 1732 (Bøje 351). Samtidig, forgyldt *disk* med kors på randen og mestermærke som på kalken. *Oblatæske* fra 1863, stemplet Michelsen. *Vinkande*, sort, af københavnsk porcelæn.

**Vinflaske* fra 1728, af tin med skruegang til flåg og stropper til bærerem. På den ene side graveret med versaler: »Erringeløf kirkeflaske anno 1728.« I stiftsmuseet.

†*Kalk* og †*disk*, forgyldt, med Mogens Gøyes våben og navn på foden (præsteindb. 1755). †*Oblatæske* af sølv, skænket af grevinde Holck 1703¹⁵. †*Vinflaske*, rimeligvis af tin, omstøbt 1695 (rgsk.).

Sygekalk fra 1773. Rund fod med platte over vulst og bred fodplade. Cylindrisk skaft og flad, tvedelt knop med fire bukler. Indvendig forgyldt bæger med udsvejfet rand og graveret alliancevåben for Reventlow og Holstein (vistnok Christian Ditlev Reventlow til Christianssæde og Charlotte Amalie Holstein). På fodpladen graveret skriveskrift: »Er givet til Erringsløf og Aalstrup Menighed 1773«; i bunden Københavns bymærke 1773 og mestermærke for Zacharias Jonsen (Bøje s. 92). Samtidig, forgyldt *disk* med kors på randen og tilsvarende stempler. Kombineret *vinbeholder* og *oblatgemme*. Til berettelsestøjet hører et samtidigt, læderbetrukket trætui.

Alterstager i renaissance fra o. 1600, 36 cm høje. Lav, klokkeformet fod, svært skaft med en sammentrykt baluster over et cylinderled, lydeskål med huller mellem to rundled (sml. Olstrup, s. 710).

Messehagel fra begyndelsen af 1800'erne af rødt fløjls med guldsnore og kors.

Dobefont (fig. 5) sammensat af gotisk kumme fra o. 1300 og fod i renaissance. Dyb, stejl kumme af bægerblacstype med trekløverbuede arkader, som kun dækker godt og vel den underste halvdel. Rund mundingsprofil over et smalt retkantet led. Såvel ved sin form som ved den anvendte teknik ved arkadernes udførelse afviger kummen en del fra de gængse gotlandske, og da materialet tilmed er klæbersten, er der måske grund til at antage, at her er tale om et norsk arbejde (sml. Mackeprang: Døbefonte s. 412).

Den cylinderformede fod af kalksten fra o. 1600 har ved overgangen til kummen en rundstav over et huller. På siderne kassetteværk på prikbugget bund og et usymmetrisk skjold med Gøernes våben. Langs overkanten indskrift med sammenskrevne reliefversaler: »Mons Gøe. Ich lebe oder sterbe bin ich des Hern« (sml. *altertavle s. 694). Fonten er nu overmalet med et lag grå sandblandet maling. I korets nordvesthjørne.

Dåbsfad fra 1600'erne, af stærkt kobberholdigt messing, 60 cm i tv. Glat, med borter af små indridsede streger.

Fig. 5. Erindlev. Døbefont (s. 695). E. Skov 1949

Prædikestol i høj-renæssance, bar tidligere årstallet 1622. Den var oprindelig anbragt som lektoriestol over koret, hvor den endnu stod 1840 (syn). Stolen består nu af fem fag, hvoraf de to nærmest ved opgangen er en del smallere end de øvrige. Yderligere to fag opbevares nu i stiftsmuseet i Maribo. Storfelterne har beslagværksprydede arkader med kontursvungne pilastre og store listekapitæler. Ornamentbunden er tæt, vistnok moderne prikhugget. Fyldingernes nedre rammeliste har slyngbånd under en profilliste, den øvre tand-snit og rundstav. Fyldingerne flankeres af søjler med joniske kapitæler og brede beslagværksprydbælter over den attisk profilerede base. Postamentets øverste liste er forkrøbbet under søjlerne, som bæres af store krumknægte med varierende masker, diademhoveder og beslagværk. Glatte forsænkede postamentfelter og forkrøbbet fodliste. Foroven har stolen en ret gesims med glat frise samt tandsnit og æggestav under kronlisten.

Stærkt omdannet syvsidet himmel, hvis loft inddeles af radiære profillister, under midten svæver en helligåndsdue. I museet i Maribo opbevares fire

E. Skov 1949

Fig. 6. Erindlev. Stolestade 1649 (s. 697).

*topstykker fra himlen med små arkadefelter, kassetterede vinger og kraftigt profileret topgavl. Bærestolpe, underbaldakin og opgang er nye, antagelig fra en restaurering 1873 (syn). Træværket er nu renset og stærkt afpudset.

Stolestader. I skibets nordøsthjørne står en stol fra 1649 af lignende arbejde som prædikestolen (fig. 6). Gavlene har et postamentfelt med en stor diamantbosse, derover en beslagværksarkade med udtungede pilastre og listekapitæler. I frisefelterne kartoucher, den ene med initialerne W I D for præstekonen Vibeke Jensdatter, den anden med årstallet, skåret i relief. Høje trekantgavle med æggstav og tandsnit. Døren har en tilsvarende arkade, derover et smal-felt og øverst en kronliste med beslagværk. Stolen er nu renset og lakeret. De øvrige stolestader er nygotiske fra o. 1870.

På Lungholm opbevares midlertidigt fire *gavltoppe af stolestader i ungrenaissance med smukt skårne adelsvåben for Anders Gøyes og Karen Walkendorffs forældre og enkle skriftkartoucher med fordybede versaler. De fire vå-

E. Skov 1950

Fig. 7. Erindlev. *Epitafium over sognepræst Jacob Povelsøn Prip, 1696 (s. 699).

ben, som indrammes af sirligt hjelmlov, er: »Anders Giøes ferne« (Gøye), »Anders Giøes mørnne« (Hak), »Fru Karines ferne« (Walkendorff) og »Fru Karinis mørne« (Oxe). Gavlene har halvrund afslutning foroven og langs yderkanten en enkel ornamentbort med små fordybede tværstreger. Står nu i blankt egetræ, efter at tidligere farvelag er fjernet.

†*Pulpitur* nævnes første gang 1719¹⁷; 1774 omtales et pulpitur med billedhuggerarbejde over for prædikestolen¹⁵, og 1862 nedtoges det vansirende pulpitur i søndre side (syn).

Orgel i nygotisk stil og *orgelpulpitur* i skibets vestende, vistnok fra o. 1870.

**Præsterækketavle*, se Olstrup s. 713.

Kirkeskib, »Veritas«, en model af fregatten »Jylland« fra o. 1928.

†*Sejerværk*, nævnt 1719¹⁷ og 1732, skal i hr. Jørgen Pedersens tid (1589—1620) være bekostet af sognefolkene⁹.

Klokker. 1) Fra 1607. Om halsen treliniet versalindskrift: »Ano domini 1607 y mellum sante Mickels dach och s. Morthens dag bleff dene kloke støft och forthinget af velbirdich Mons Gøe til Bremers Voldt och daa var sogne prest h. Jurgepersen Lavris Fallenthin och Rasmus Karre vor kirke verre«. På slagringen akantusbort afbrudt af indskriften: »Mons Gøe til Br(e)mmer(s) Voldt«.

På legemet to medailloner med Gøye-våbnet, begge flankeret af små relieffer med krucifiks og korsnedtagelsen. Hanke med tolstave. Tvm. 112,5 cm.

2) Som nr. 1, men med en kortere (toliniet) indskrift om halsen, idet præstens og kirkeværgernes navne her er udeladt, ligesom der er små ortografiske afvigelser fra den store klokke. Tvm. 66,5 cm. Ophængt i en gammel, rimeligvis samtidig, klokkestol til to klokker.

†Klokker. 1—3) 1528 havde kirken tre klokker. Heraf afleveredes ved klokkeskatten den største, som vejede otte skippund (1280 kg), og den mindste på halvandet skippund (240 kg). 4) 1586 nævnes en ny klokke på fem et halvt skippund (880 kg)⁸.

GRAVMINDER

**Epitafium* (fig. 7) fra 1696. Den ottende evangeliske sognepræst til Ærendlef og Olstrup menigheder, Jacob Povel-søn Prip, født i Gundslef præstegård på Falster 17. juni 1638, beskikket til medtjener til disse kirker 17. juni 1667 efter provst Jacob Clausens død (sml. gravsten nr. 2 s. 701), ordineret 25. juli og indsat til sognepræst 11. søndag efter Trinitatis 1668. Gift med Anna Jacobsdatter, født i Erindlev præstegård 8. aug. 1646, død 1686 (sml. gravsten nr. 3 s. 701). Epitafiet er et stort, ottekantet maleri (olie på lærred) ca. 200 x 175 cm, noget naivt udført, men ret ejendommeligt i kompositionen. Maleriet viser ægteparret og deres fem børn, to drenge og tre piger, af hvilke den mindste er død som lille. Hr. Jacob er i ornat og holder i den ene hånd lovens tavler, hvortil svarer skriftstedet 4. Mos. 27, 26: »Forbandet være den, som ikke holder alle ordene i denne lov«. I den anden hånd har han et krucifiks vedføjet Galat. 3, 13: »Kristus har forløst os fra lovens forbandelse«. Hustruen, som var død 10 år i forvejen, har i højre hånd et kors, hvorover står Matth. 10, 38: »Hvo som ikke tager sit kors og følger efter mig, han er mig ikke værd« og i venstre hånd livets krone, svarende til Apoc. 2, 10: »Vær tro til døden, og jeg vil give dig livsens krone«. Det mindste af børnene er angivet som død ved en blomsterkrans om armen,

E. Skov 1949

Fig. 8. Erindlev. Gravsten over Sophia Skytte (s. 700).

de andre bærer hver en salmebog med deres initialer IIP, PIP, SEIP og WIP på bindet. Midt på epitafiet er malet skriftstedet Es. 8,18: »Se, her er jeg og de børn, som Herren har givet mig«. Foroven brydes den mørke baggrund af lysende skyer med Jehovanavn. Gravskriften (versaler) står forneden i en oval kartouche, holdt af engle. Epitafiet, der sidder i en moderne ramme, opbevares nu i stiftsmuseet i Maribo, mens den oprindelige, ottekantede bølgelisteramme findes på Lungholm.

†*Epitafier.* 1) Fra 1607. Anders Giøe, død på Kierstrup 1559, og hustru Karine Walkendorff, død sammesteds 1567. Deres bryllup stod på Kierstrup 1536, og sammen avlede de tre sønner: Henning, Absalon og Mougenns og seks døtre: Leenne, Margrete, Zidzille, Ellinne, Anne og Mette. Epitafiet var bekostet og opsat i november 1607 af Mongens Giøe til Bremmersvoldt. Midt på epitafiet var et maleri af hele familien, fire mænd og syv kvinder, knælende omkring den korsfæstede. Derover var malet et Augustincitat og nedenunder gravskriften med forgyldte bogstaver. Allerøverst stod Gøye- og Walkendorff-våbnet, og ned langs hver side var malet otte anevåben på kridtgrund¹⁸. (Sml. gravsten nr. 2 i Fuglse kirke s. 730).

2) Rimeligvis samtidigt med nr. 1. Over Mons Giøe, født på Kierstrup 2. febr. 1547 klokken fem om morgenen, Øverst stod Mogens Gøyes valgsprog: »Hvad heller jeg lever, heller jeg dør, Herren i himmelen jeg tilhører«. Dunder et latinsk distichon: »Mors tua, mors Christi, fraus mundi, gloria coeli, hæc qvatuor semper sunt meditanda tibi« (»din egen død, Kristi død, verdens bedrag og himlens ære, det er fire ting, som altid skal ligge dig på sinde«). I samme ånd var gengivet et sted fra kirkefaderen Hieronimus: »Memento mori & non peccabis, qvi se moriturum recordatur, contemnit præsentia & ad futura festinat« (»kom døden i hu og synd ikke; den som husker på, at han skal dø, foragter det nærværende og iler mod det kommende«). Rimet gravskrift på dansk, som allerede o. 1740 var delvis udvasket. I hver side otte anevåben. Var ophængt på korets nordvæg¹⁹.

3) Fra 1700'rne. Over Kirsten Lauritz Datter, bekostet af hendes husbond (broder?) Johan Lauritzen, »hvorunder står dette underlige vers«:

»Gud til Ære dette være, Kirken og til en Zirat
Jesus beder Hans og Peder, samt og Jacob sove brat
Nu vor Søster, som Gud lyster, sove sagte, den som vakte
Peder op af Sønnen sin, skal opvække vor Kirstin«¹⁵.

Grausten. 1) (Fig. 8) o. 1623, figursten over en pige, Sophia, doctor Anders Skytes datter. Faderen er muligvis identisk med dronning Sophies livlæge, Anders Schytte (sml. epitafium nr. 8 i Nykøbing, s. 236). Grå kalksten, 131 x 174 cm, med fordybede versaler, stærkt ødelagt, idet en stor del af den ene

side er afskallet. I et rundbuet midtfelt står den afdøde pige frontalt med hænderne foldet foran brystet, iført stramlivet kjole med store hoftepuder og rynket nederdel samt pibekrave og med håret ordnet i to fletninger tværs over issen. I hjørnerne evangelistmedailloner, mellem de øverste englehoved og mellem de nederste religiøs indskrift. Langs randen den delvis ødelagte gravskrift og under de to øvre evangelistmedailloner datoen 7. maj 1623, rimeligvis hendes dødsdag. I tårnummets østvæg.

2) O. 1668. Jacob Clausøn, sognepræst til Errindlev-Olstrup i 26 år, provst over Fuglse herred i 10 år, med sine tre hustruer og børn. Blågrå kalksten, 186 x 114 cm, med stærkt udslidte reliefversaler i ovalt felt midt på stenen. Skriftfeltet omgives af en firkantet ramme, hvis svikler udfyldes af basunengle. I hjørnerne cirkelmedailloner med evangelisterne og deres symboler, mellem de øverste opstandelsen i oval ramme og mellem de nederste et rektangulært, helt udslidt skriftfelt. I tårnummets nordvæg.

3) 1686. Anne Jacobsdatter; stenen bekostet af hendes mand, sognepræst Jacob Prip. Ottekantet kalksten, 134 x 122,5 cm, med klare, fordybede versaler. Under gravskriften årstallet og dødssymboler og langs randen Genesis 35,20. I tårnummets vestvæg.

†*Kister.* 1) 1650. Susanna Sparre, født på Bahuus 2. april 1624, datter af Jens Sparre til Sparresholm, kongelig majestæts befalingsmand på Bahuus, og fru Sizele Pasberg. Gift 1642 med Erik Kaas til Restrup og Bremersvold, død 29. juli 1650²⁰.

2) 1701. Flemming greve af Holk, herre til Lungholm, amtmand over Nyborg og Tranekær amter. Kistepladens lange, rimede indskrift indeholdt en meget vidtløftig beretning om hans afstamning og løbebane. Han var født 1659 som søn af Christian Christopher Holk og Sophia Ulfeld og var den ældste blandt 13 søskende. 1695 gift med Margrethe Rotsten, med hvem han fik to sønner og tre døtre, hvoraf en søn døde før faderen. Selv led han en tragisk død 1701:

»Mig u-formodentlig en Morder tog af Dage,
Som boede i mit Ambt, Mine til Suk og Klage:
Mit døde Legem han i Bælted kaste ud,
Som dog blev førdt til Lands af dend Almægtig Gud«²¹.

3) 1711. Margrethe Rodsten, grev Flemming Holches efterladte grevinde. Kistepladens indskrift svarede til den foregående. Hun var datter af admiralen Marqvar Rodsten og fru Dortha Sehstecl. Gift 1687 med Holger Rosenkrants, som døde få år efter; af tre børn døde de to kort efter deres fader. Gift anden gang 1695 med grev Flemming Holch, hvem hun overlevede i ti år.

»Her vores Levnet er et Skuespil, en Comoedie,
Det endes ikkun med en sørgelig Tragoedie«²².

Kisterne stod tidligere i gravkapellet i tårnrummet (se bygningsbeskrivelsen s. 692), men blev 1872 nedsat på kirkegården. Samtidig blev en del kister tilhørende slægten Bertouch-Lehn, som stod samme sted, flyttet til en muret begravelse på kirkegården²³.

KILDER OG HENVISNINGER

Kirkeregnskaber for Lolland 1694—95, 1699 1715, 1719—20 (stiftsøvrighedsarkivet, LA); Synsforretninger over Kirker og Præstegaarde m. v. 1803—13, 1816—24 div. år (stiftsøvrighedsarkivet, LA); Syn over Lollands østre Provsti 1829—44, 1845—55 og over Fuglse Herred 1855—61 (provstearkivet, LA); Syn 1861—80 (Nykøbing bispearkiv); Synsforretning 1586 (Karen Brahes ms. nr. 280, s. 116^v—117^r, LA. Odense); Syn 1719 (Dokumenter og Breve for hele Stiftet 1579—1762, stiftsøvrighedsarkivet, LA) — Visitatsberetninger 1594, 1597, 1598 og 1602 (Afskrift i Thott 730 2°, s. 317^v, 319^r og 320^r, kgl. Bibl.). — J. Th. Bircherods Antiquiteter 1732 (Ny kgl. Saml. 409 2°, kgl.

Bibl.). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen og G. Engelhardt 1878, C. A. Jensen 1919 og 1940, G. Købke Knudsen og E. Skov 1949 og C. Christensen (Aa. RI). 1950.

S. Abildgaard: Notesbog I. 1756. S. 36 IT. (NM). — J. Magnus-Petersen: Notesbog 1878. S. 52 f. og 63 (NM). Ærindlev og Olstrup Sognes Præstekrønike, 1415—1669, af Jakob Clausen, i Kirkehist. Saml. I. R. II, 156—204.

¹ T. Trojel: Gamle efterretninger om Fuglse Herred I. hefte s. 20 (præsteindberetning 1707). ² Dronning Sophies Kopibøger 1588—1617, s. 290; Fortegnelser og diverse Dokumenter vedkommende Kirker og Sognekald, 1666 (RA). ³ Kronens Skoder III, 218. ⁴ Bobé, Graae og West: Danske Len s. 193 f. ⁵ Smst. s. 199. ⁶ Smst. s. 443 ff. ⁷ Fortegnelse over Kirker og deres Ejere 1809 (RA); Trap 1.—4. udg. ⁸ Karen Brahes ms. ⁹ Bircherods Antiquiteter. ¹⁰ Visitatsberetning 1598, Thott s. 319^r. ¹¹ Visitatsberetning 1602, Thott s. 320^r. ¹² Visitatsberetning 1594, Thott s. 317^v. ¹³ Visitatsberetning 1597, Thott s. 319^r. ¹⁴ Kirkehist. Saml. 3. R. VI, 486. ¹⁵ Danske Atlas VI, 470. ¹⁶ Erik Pontoppidan: Marmora Danica II, 326. ¹⁷ Dokumenter og Breve for hele Stiftet. ¹⁸ Marmora Danica II, 325 f.; Abildgaard: Notesbog I, 36. ¹⁹ Marmora Danica II, 326; Abildgaard I, 37. ²⁰ Marmora Danica II, 325, jfr. A. Thiset: Stamtavler over danske Adelslægter IX, 308. ²¹ Marmora Danica II, 323 f. ²² Smst. s. 324 f. ²³ Haugner: Rodby Købstad og Fuglse Herred s. 214 ff.

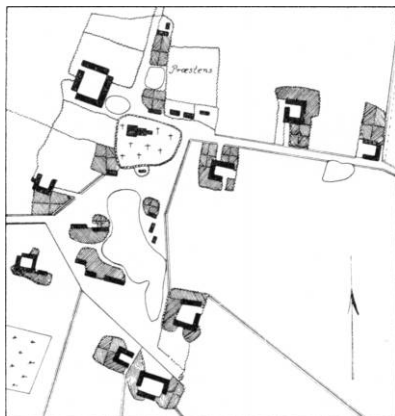

Fig. 9. Erindlev 1790.